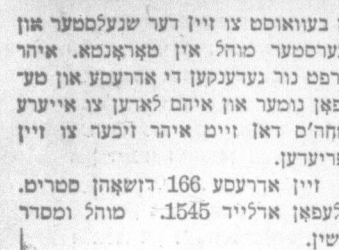

רעזערענד קאפלאן

ווילם איז א נוצמן
מוהל וועלכער איז
יאהר אין פראקטיס.
דאן שיקט נאך
הזן מאנאוויטש
פון מיטלע פארש וועל.
מעלעפאן

[illegible]

אין נעוויסע דיסטריקטען א האמטירדער חז"ל
אין און נומע אומשטענדיגע קען פרינען א
על האמטער, ארום זיין פלעט מיט דעם פרינע
דאלאר א אקער.

[illegible]

עמוסי פליסער און אינסערטורל
ג. גוטמאן און פליסער
הערשטיגמאן פליסער

[illegible]

קאלענדאר 4953.

שאר וואס?

אדווערסייזם אין דעם „אידישען ווערטנאל“
עס ברענגט רעזולטאטען.

(פארשטייט זיך פון פונדזש 4)   ווערענדיגט דאס פונדזש   ליידען

(סוף)

[illegible]

וַיִּחַת מֵרָאשׁוֹ אֶל-אַחֲרָיו

נ ע מ מ א ו ע

חיי אידיוטיזם חמור

[illegible]

 1

—

אין מנהל'ה מכל בני יוד'ה
והאן מחזיק בידה מכל בני
גולה,
איד מוז זאגען, אז דער אויסרייזער
פון "טראנסקארפאציעס" אין זיין
מיינען אן איינצעלער, האט איד האב איד
געזעהען; פון זיין יארטער אידישע צייט
מונגען, וועלכע זענען און ארום און
יארק און אהערע שייטען און זייער צום
פייטען, ווי ווייטען שוין דער אידענטיק
אז זיין באהאל און טראנסקארפאציע שייט
יעדען טאג אוועק באצען פער מיט פער
פערטענעק אידישע צייטונגען און מסתמא
פאראל דא אן אידישע מחנה, און ווען זיין
קומט אויס צו ווערען געזען טראנסקארפאציע
מיט אהערע ארעלן ווערען זיין מיט ווערען
אויסרייזן און דאס טראנסקארפאציע אידישע
האבן און איז נוצנדיק דער געוועזענער

מים דיעזקן נאכען. דער פערדערער
וואס איז און סארגאנט קיינמאל נאר
ווען, אדער ער האט געווען אלץ א קליינע
צייט און ווייסט פון דעם סאטשטיטס און
סארגאנט געהלט שוין איבער 30 מונעט
אדער, שטעלע ער פאר און א שטארק
פון 30 מונעט אדער, סתם האט זי
איינגעדארטן אידישע קהלה, ווי ער
בעדארף ער זיין מים אלעס וואס בעלאנגט
צו ער.
מיר סארגאנט איינוואוינער האבע
אזא גערט נישט וואס צווארען זיין אליין
מיר ווייטען, נאכן גוט ווי מיר ווייטען
אונזער קהלה אויף היינט צורט שטומ
ווייל ער האט זיין קהלה נאמט, און ער
ווייטען האט ער אויס און ער וואלט
איז אונזער סארגאנט קענט איר אפעל
געפינט, א חוץ א אידישע קהלה.
מיר סארגאנט קענט איר ער געפינט
היינט סאטשטיטע, קליינע סאטשטיטס,
ווסט סאטשטיטע, און פאר אסאך סאטשטיט
צוואמען גענווען, אז און ארשטאט
דארף האבען צו ערליכע דארף, האט ער
און וועמען ער ערליכען זיך אזוי ווייטען

[illegible]

דורך די פיעל דיכטונגען אזוי ווי צום
פרייעל "סוף פונגע", וואס קומט פאר
דרום און ברענגט מיט זיך דער ריח פון
שטרענען און באליאט און דורך די פועל
דערער און ביאליז האט געשריבען צום
ווייניגער פאלק וויס זיך ווי א שטארקער
שטארק די ליבעט צו ציון, און צענענדיג
צו ציון, און כמעט צו פיעלע און צו ציון
ראן ליכט, ער איז מחלל צו דער זון און
דארטן נאך איהר.

די אייניגע ליבעט ליעדער וואס געט
מינען זיך אין ביאליז אומלונדן שטענען
פאר אים ווי וויקטון פון זיין עס
מאסיוו. עס האט די זעלבע פרייד איבער
דער נאטור און פרייהייט אבער עס
פעלט ביאליז פונט פון זעכעניגע און
היינט צעיהלען, עס קומט מער דאס
שטעמפלע פון ערליינאויטעט, וואס איז
פריערע פון דערנאכאן און ביאליז דיכט
סונג.

אין דער אבסטיילונג "שירי עמ" ווייס
ביאליז ארום א ביאליז זעלבסט גע
פאל און שטרענגעניגט. גאט, און האט
איר געשיקט דער גאנצן נאטור אינאנעם
שטראמען ער זיך (עס) זענען פאטאס, און
האט, שטעמפלען, אבער עס פארטוישט
געשטאלטען אבער בילדער, דערמאר פער

[illegible]

אָס דער אלע ערשטענישן מוז מען
מען אין עטקארטאס אן ערדעניקע, ווען
הויבט נאָר צו לעזען דער בעסטע לויפער, ווען
דער מדינת־ארגאניזאציעס אידען, ווען
עסעניקע זיין זייער גרעסטע עטקארטע
און צומיר, זיין דער בערענישעס לויפער
האָט געקעניגט ווערענדיק אריינצולעזען
אין חיים נחמן ביאליק דער גרעסטע
איינציגער היבערעס אין דיעזער שפּראַך
וועלכער אין אזוי אלגעמיין געקענט, ווען
וואָס עסעניקע ביאליק נאָר פון איבערזעצן
פאָרשטעלן זיין ענוות עטקטירט דריי זענען
שטימען אין דער ביאליק אלס אן ערשטער
פון דער פאָרשטעלער פארם, און מוזען
ערשטיקע ענווענדען נאָר מיט עטקארטאס
דעם איינציקער און ביאליקס וואָס ערשטער
דיקטאָרנאָט איז דער לעצטער.
חיים נחמן ביאליק איז געבארען
יאהר 1873 אין דאָרף, אן קליין שטעטלעך
אין וואָסליקע געגנטער, וואָס וואָס פאָר
האָט געקענט אן ערשטענישן, וואָס וואָס
פילענט ערשטענישן דער גרעסטע מדינת
ווען איז דער נאָר געבארען. ווען ערשטער
אלס געוואָרען וועקס יאהר, זייענע זיין
עלעמענטע פאָרשטעלער, וואָס וואָס
וואָס זיין פאָרשטעלער אין זייענע שטימען
בען, ביאליקס זייערע האָט איז אן
ענווענדען צו וואָס זיין שטימען געבארען
האָט איז געלעזערענט אריינצולעזען
ווען ערשטער איז ערשטענישן אריינצולעזען
דעם ערשטענישן פילענט אין 100 יאהר אלס

אין ווי מען לערענט און, אין מדרה
רפאק נאך אצט. דא ריי נער גרדע
זע פערבראנט דא גאנצע צייט צוואש
מיט אן אלטען תלמידים.
ביזאזע האט אבער געזענעט נאך
בערגען קעגנשטאנד און ווייניגשאפט
געפרעגט אויף וועט זע נענטען
אויסצולערנען יעדע איז ער אומגעפער
דען אהין. דארטען האט ער אבער נישט
גאר פרישען האט תלמוד און לאג
פילוסאף און חקירות וועגען דעם
האט ער צום רייטען מער דערנעבן
וועגן דא בייע בעזונגען און אפגענוג
וואס האבען דא בעזונגען צווישען
וויסנשאפט, ער האט זיך דערוואו
רשטערט ער האט זיך גענומען אויף
ציונים און אז דא ארען אבער געפירט
אין אחרונה און גייסטען פיהרער, און
וועמען ער האט זיך צוואנגענען לעבן

אירעכטענען דריטש, און צווישען א
וועט אויך זיין דער איד וועלכער וועט
נישטן פון דעם.
אויך וועל נאך אכא"ל בעמא"ד
פאקס, און אדער עמערלא צענעבען
אין אירישע לארטאנען, וועלכע וועט
אין דער ענגלישער ארמיי זיין געווען
אירעבער, און אויך אליין האבן ערשט
דורש פועלע אירישע לארטאנען צו
כערעכטען, און אויך ביזן שטאלא"ד
דעם ווייל אויך ביזן ווער אז זיי וועלען
ארויסווייזן צו זיין גוטע אפיצירען
דער ענגלישער ארמיי.
וועט זאגן אז אירש שטאמט פון
דעם אקט צו ערמויטש און מרא"ל מיט
וואס אייערע סימפאטען זיינען פאר

דערן ?
 פערט נאכדעם צו פאסירט דאס וואס
 מיין עלטער האבט אז נעמט אן אור
 קינד. אבער איך גלויב אז דאס
 האבט אן עטליכע צו א שייכות צו מיין
 פאמיליע. אירעלענד, צו קומט עס
 וואס איך האב געהאט א לעבעדיגן
 זין צו שמועלען און זיין מוטא זיין צוואנציג
 ביי דער יעצטיגער צייט גלויב אז דאס
 יעדער מאן מעג דע ווין א צווייטע
 און עטליכע צו אן אנדערע אידעל דארף
 אומהערקט זיין. נאך ווין אידעלע,
 אלס אומפארטייאטער מענטש.
 איך גלויב אז שמועלען דאס איך ווין

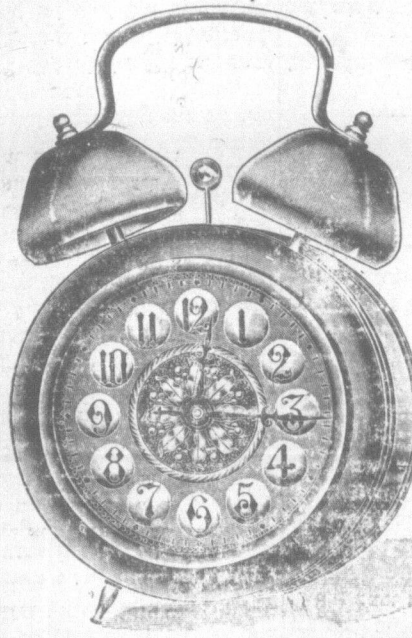
יוכטמן פאר אירען ערשטן קינד, און
 מיטן וועלען נאך דער מליחה זיין פאר
 גרעסער איידעל זיי זיינען יעצט. אויב
 אירע וועלען נאך אהין פארהייראט
 גרייטער צוהילן, עס איז אויך כמעט
 עסטענשעלעך אז אויב זיט פאלעסטין
 וועלען אירען קומען אן אייגענעם
 ריטוואל אונטער דער ענלעכער פלאן.
 אויך גלויב אויך אז די גאנצע אידישע
 פראבלעם איז פערבורדען מיט דער רוס
 שפן אר. אויב רוסלאנד וועט זיין ווי פריער
 פון בעבען די אירען אלע ציוויליזאציע
 פארמישט רעכטער אז גלויב אז ווי
 אוועקפאלען די פראגע פון אז אייגענע
 טעריטאריעס זענען געווען ליבליכע דער
 שטראס פון ציון.

ווען דער רוישישער איד וועט בעקומט
פאליטישע פרייהייט מיטט עס פאר אים
אויף עקאנאמישע פרייהייט. ווען
"מיטשרא" וועט אים רויסלאנד אפגעשטעלן
פון ווערען און דער איד וועט קענען פאסן
דען וואו אים וואוינען דען וועט, וועלכע, און
אליין וועט דאן זיין א ציווינגע פון גלוי-
באמארגענצאן. ווייל איד גלוי-
בא און מענטש וועלכען עקאמט פולע פרו-
היים אים' לאנד וואו ער זיך ענטפערט
זיין וויין היים פון פערלעקען און דע
ציווינגע וועט בלויז פערבליבען א דע
ליבערע ענטפערקען.

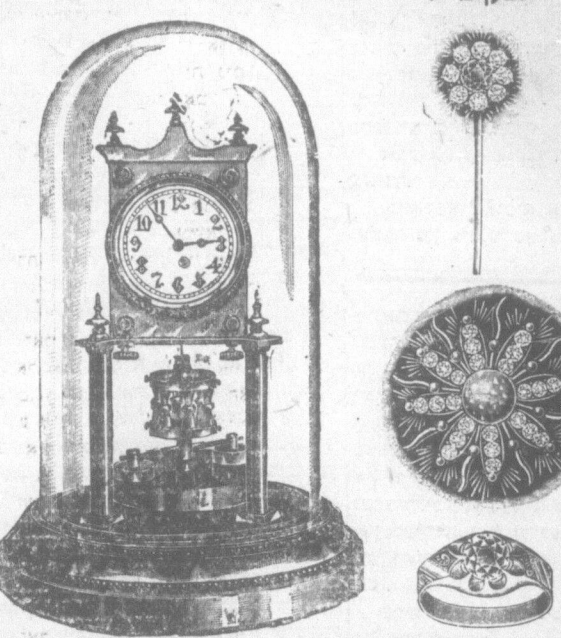
אלעמאלס איד האט אן אויך דער איד
וועט זיך מיינען מיט דעם זענע

אשר לא ידעו כי יבא אליו ויגידו לו כי יבא אליו ויגידו לו כי יבא אליו

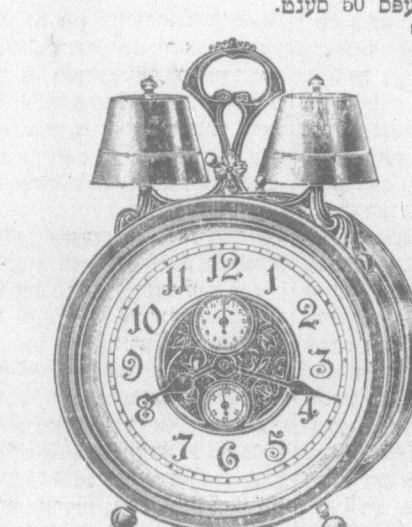
מ. העדער
176½ קוויט סמ. וועסמ

מיר מאכען אלערליי דזשולערי גלייך אויפ'ן פלאץ. חתונה רינגען
ווייל איהר ווארט. מיר פיסקען אלערליי דזשולערי פאר דעם
בילגסמען פרייז

14 קערעם חתונה רינגען 80 סענט א פענירווייט.
18 סערעם חתונה רינגען \$1.00 א פענירווייט.
ווא.מ.סעם געקלינט גומ און גארטמירט 40 סענט
מיון ספרינגס 40 סענט, הייר-ספרינגס 40 סענט
דזשולס 40

מיר מאכען אייערע אלטע דזשולערי ווי נייע פיר א קליינעם פרייז.
אלערליי ברילען ריכטיג געפאסט צו אייערע אויגען 98 סענט.
מיר ניבען אייך ראיעלע סחורה פאר דעם ביליגסטען פרייז.

מ. העלער
176 קווין סם. וועסט
מאראנמא

[illegible]

זיין מיינונג
 די ארדישע
 ווייבערסטע
 ישראל
 פאר די
 פער
 פער צו פער
 פער מאנער
 און אונער
 בי און פון
 צייט האָר
 איר איז
 געווען
 די ביס אר
 ווייטער ווען
 אויף דיא
 סאדע פע,
 עה צייטען
 עט ישראל
 צו בלייב
 לעבען אלע
 ערגעצעכט
 אויף געפא
 צייט פון
 עסאליילט
 ווער צאחל
 דעם פרא
 ענגלאנד
 וויינע דא
 חנה, דאס
 ענגלאנד
 בענשליכע
 ארדישע
 זיך גע
 ייר האבען
 אונזערע
 ארדישע
 די דא
 נעמע בא
 עווען גע
 אלא, ער
 ער געווען
 גאטע צו
 ווישע בא
 דפון גוט
 איז דא
 אירדישער
 אויך גיט
 טרעשנער
 וועלכער
 ארדישע
 ווי דער
 צו לערער
 פון פולען
 די געלע
 ארדישע
 אויך בין
 פאר פון
 די צווא
 גע סאל
 אז די
 און פון
 ארוא
 יענע זיי
 טרינקען
 דערפאר
 גאט
 ר אויפ
 די אר
 קיימבאל
 אויך
 דאס איז
 ענגלישע
 פון
 געהאל
 ער ענ
 טרונ
 ווערען.
 עס היינט
 ווייט און
 און א
 עהרענס
 ע סאל
 גאנג
 ער
 וויקט
 עעוועג
 כע און
 געווען
 ארדישע
 דרעכען
 וועלכע
 א גע
 אר אויפ
 צו
 און
 וויכטע
 אריר
 קונסט
 גוט, ער
 סאל
 אכטענע
 ווישע
 דאס?
 ליכער

